

Föstudaginn 16. marz 1951.

Nr. 68/1949. **Kirkjustræti 4 h/f** (Ólafur Þorgrímsson)
gegn
Herle Nielsen og gagnsök
(Einar B. Guðmundsson).

Setudómari próf. Ármann Snævarr
í stað hrd. Jónatans Hallvarðssonar.

Eftirkrafa um vinnulaun ekki tekin til greina.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 12. apríl 1949. Krefst hann algerrar sýknu af kröfum gagnáfrýjanda og málskostnaðar úr hendi hennar bæði í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu af sinni hálfu með stefnu 14. desember 1949, að fengnu áfrýjunarleyfi 7. s. m. Krefst hún þess, að aðaláfrýjanda verði dæmt að greiða henni kr. 15.861.00 með 6% ársvöxtum frá 8. marz 1948 til greiðslu-

dags og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Eins og í héraðsdómi greinir, réðst gagnáfrýjandi aðalmatráðskona til aðaláfrýjanda með samningi, dags. 6. júní 1947. Skyldi hún hafa að launum kr. 1000.00 fyrir hvern mánuð auk fæðis og húsnæðis. Vann gagnáfrýjandi hjá aðaláfrýjanda samkvæmt samningi þessum frá 7. júní 1947 til 6. nóvember sama ár, að báðum dögum meðtöldum, eða alls 5 mánuði. Fyrir tímabil þetta hefur hún fengið goldin laun, eins og í samningnum er ákveðið, samtals kr. 5000.00.

Hér fyrir dómi gerir gagnáfrýjandi í fyrsta lagi þá kröfu, að föst laun hennar fyrir fyrrgreindan 5 mánaða tíma verði ákveðin kr. 1600.00 um mánuð hvern, eða alls kr. 8000.00. Frá þeirri fjárhæð dregur hún þegar greidd laun, kr. 5000.00, og kr. 500.00 vegna húsnæðis, er hún hafi notið. Telur hún sig þannig eiga rétt til kr. 2500.00 samkvæmt þessum kröfuleið. Reisir gagnáfrýjandi kröfu sína til greindra viðbótarlauna á því, að Félagsmálaráðuneytið hafi veitt henni atvinnuleyfi með því skilyrði, að hún ynni fyrir því kaup, sem um væri samið í hverri starfsgrein, en á þessum tíma hafi lægstu laun matsveina numið kr. 1600.00 um mánuðinn. Skírskotar hún um það til bréfs Matsveina- og veitingaþjónafélags Íslands, dags. 7. maí 1948. Ekki var gagnáfrýjandi þó félagsmaður í nefndu félagi, og hefur hún ekki sýnt fram á, að hún fullnægði skilyrðum til þess.

Í öðru lagi kveður gagnáfrýjandi sig hafa unnið aukavinnu í þágu aðaláfrýjanda á fyrrgreindum 5 mánaða tíma, alls 862 klst. Telur hún sig eiga rétt til kr. 15.50 fyrir klst. hverja, eða samtals kr. 13361.00 samkvæmt þessum kröfuleið. Til grundvallar þessari kröfu leggur hún ákvæði um dagvinnutíma og eftirvinnukaup í samningi Sambands veitingamanna og gisti-hússeigenda við Matsveina- og veitingaþjónafélag Íslands frá 1. nóvember 1947.

Í máli þessu hafa ekki komið fram af hendi gagnáfrýjanda neinar ástæður, er valdið geti ógildinguna eða breytingu á ákvæðum vinnusamningsins um föst mánaðarlaun hennar. Samkvæmt samningnum skyldi gagnáfrýjandi vera aðalmatráðskona í matsöluhúsi aðaláfrýjanda og sjá um alla mat-

reiðslu, bakstur og veizlur. Ekki er greint í samningnum, hversu langan tíma hún skyldi vinna dag hvern. Gegn mótmælum aðaláfrýjanda er ekki sannað, að gagnáfrýjandi hafi hreyft neinum athugasemdum um framkvæmd samningsins, að því er varðaði lengd daglegs starfstíma, eftir að hún kynntist starfsháttum, né áskilið sér rétt til launa fyrir aukavinnu, er hún tók við mánaðarlaunum sínum, og veitt þannig aðaláfrýjanda kost á að taka afstöðu til slíkrar kröfu. Sökum þessa þykir hún ekki nú geta fengið tekna til greina kröfu um laun fyrir aukavinnu.

Samkvæmt framansögðu ber að sýkna aðaláfrýjanda af kröfum gagnáfrýjanda í málinu, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti falli niður.

Dómsorð:

Aðaláfrýjandi, Kirkjustræti 4 h/f, á að vera sýkn af kröfum gagnáfrýjanda, Herle Nielsen, í máli þessu.

Málskostnaður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

Sératkvæði

Jóns Ásbjörnssonar hrd. og prófessors Ármanns Snævars.

Samkvæmt vinnusamningi aðilja frá 6. júní 1947 átti gagnáfrýjandi rétt á hvíld hálfra aðra klukkustund dag hvern. Viðurkennt er, að gagnáfrýjandi naut ekki hvíldar þessarar fyrr en eftir lok ágústmanaðar.

Þar eð gagnáfrýjandi gerði hvorki, svo sannað sé, að andmæla þessari vanefnd á samningnum og krefjast aukagreiðslu af þeim sökum, þegar hún veitti viðtöku launum mánaðarlega, né við lok starfstíma, þykir hún ekki nú geta byggt rétt á þessu málsatriði.

Með þessari athugasemd erum við sammála forsendum og niðurstöðu meiri hluta dómenda.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 21. jan. 1949.

Mál þetta, er dómtekið var 12. þ. m., hefur Herle Nielsen matreiðslukona, Fjólugötu 9 hér í bæ, höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, útgefnni 8. marz 1948, gegn hlutafélaginu Kirkjustræti 4 hér í bænum sem

eiganda veitingastofunnar Tjarnarlundar til greiðslu vinnulauna, að fjárhæð kr. 18.506,25 með 6% ársvöxtum frá 7. nóvember 1947 til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu.

Stefndi hefur krafizt sýknu og málskostnaðar að mati dómaraans.

Málavextir eru þessir.

Með samningi, dagsettum 6. júní 1947, réðst stefnandi sem aðalmatráðs-kona að Tjarnarlundi frá 7. s. m. að telja. Skyldi hún sjá um alla matreiðslu, bakstur og veizlur, en hafa að launum kr. 1000.00 á mánuði auk ókeypis húsnæðis. Í samningi þessum var svo kveðið á m. a., að stefnandi skyldi hafa frí einn dag í viku að afloknum hádegisverði og hvíld hvern dag 1½ klukkustund, þegar bezt hentaði. Stefnandi vann í Tjarnarlundi um 5 mánaða skeið og fékk greitt hin umsömdu laun, samtals kr. 5000.00. Í máli þessu hefur stefnandi hins vegar haldið því fram, að samningurinn hafi verið ógildur, að því er kaupfjárhæðina snerti. Leyfi félagsmálaráðuneytisins til handa stefnanda til atvinnu hér á landi hafi verið bundið þeim skilyrðum, að hún skuldbyndi sig til þess að vinna fyrir því kaup, sem um væri samið í hverri starfsgrein, en á sama tíma, sem hér um ræðir, hafi kaup matsveina numið allt að kr. 2.500.00 á mánuði. Telur stefnandi, að starf sitt hafi alveg jafngilt starfi matsveina, enda sé hún lærð mtreiðslukona og beri því svipað kaup, er hún telur eiga að nema kr. 2112,25 á mánuði, að frádreginni hæfilegri leigu fyrir húsnæði sitt, er hún telur nema kr. 100.00 á mánuði. Ógreitt kaup fyrir hvern mánuð sé því kr. 1012,25, eða alls kr. 5061,25. Enn hefur stefnandi talið, að daglegur vinnutími hafi verið miklu lengri en venjulegt sé. Hefur hún miðað við 8 stunda vinnudag og talið frekari vinnu yfirvinnu, er greiða beri með 5 króna grunngjaldi á klukkustund samkvæmt 3. gr. samnings, dags. 1. nóvember 1947, milli Sambands veitingamanna og gistihússeigenda og Matsveina- og veitingaþjónafélags Íslands. Telst stefnanda svo til, að endurgjald yfirvinnu sinnar nemi samkvæmt þessu kr. 13.445,30. Báðar þessar fjárhæðir nemi samtals kr. 18.506,55, en, eins og fyrr segir, hefur stefnandi miðað kröfur sínar við kr. 18.506,25.

Sýknukröfu sína gegn fyrri kröfulið stefnanda byggir stefndi á því, að vinna stefnanda hafi ekki verið sambærileg við vinnu matsveina, enda sé ekki leitt í ljós, að stefnandi sé lærð matreiðslukona. Kaup matsveina sé miðað við, að viðkomandi sé karlmaður, og sé fæði og húsnæði ekki reiknað með í þessu kaup. Samningur aðiljanna sé því fyllilega löglegur og bindandi fyrir báða, en stefnandi hafi fengið kaup sitt greitt að fullu eftir ákvæðum hans.

Eins og að framan getur, var í upphafi samið um, að stefnanda skyldi greitt kr. 1000.00 á mánuði. Ekki þykja fram komin nægileg rök fyrir þeirri staðhæfingu stefnanda, að sú fjárhæð sé svo ósanngjarnlega lág, að samningurinn eigi fyrir misneytingu að vera ógildur að því leyti, enda tókust ekki samningar um þá fyrrnefndu kaupfjárhæð matsveina, sem stefnandi reiknar með, fyrr en um það bil, er hún hætti störfum. Verður því að taka til greina sýknukröfu stefnda af þessum lið.

Sýknukröfu sína gegn síðari kröfulið stefnanda byggir stefndi í fyrsta

lagi á því, að ekki sé leitt í ljós, að stefnandi hafi unnið nokkra eftirvinnu. Í öðru lagi hefur stefndi bent á, að enginn grundvöllur sé fyrir ákvörðun þessarar kröfu, hvorki að því er snertir taxa né hvenær dagvinnu skuli talið lokið og hvenær eftirvinna hefjist.

Stefnandi hefur lagt fram vinnuskýrslur yfir allt tímabil það, er hún vann að Tjarnarlundi. Er þar sundurliðaður vinnustundafjöldi hennar hvern dag. Þá hafa komið fyrir dóm tvær starfsstúlkur, er unnu með stefnanda í Tjarnarlundi, svo og eiginmaður stefnanda og starfsstúlka í mjólkurbúð í sama húsi og Tjarnarlundur var. Vætti allra þessara vitna veita vinnuskýrslum stefnanda mikinn stuðning. Gegn þessum gögnum hefur stefndi ekki borið fram nein rökstudd andmæli né haldið fram, að dagvinnustundir stefnanda skyldu vera fleiri en 8 klukkustundir. Verður því ekki hjá því komizt að leggja vinnuskýrslur stefnanda til grundvallar, þó þannig, að frá stundafjöldanum beri að draga 11 klukkustundir. Stefnandi taldi í aðiljayfirheyrslu, að hún hafi hætt vinnu alla mánudaga kl. 2 e. h., en í vinnuskýrslunum kl. 2.30. Þeir mánudagar, sem hún vann, voru samtals 22, og jafngildir það 11 klukkustundum. Þá er og þess að gæta, að stefnandi hefur ekki talið neitt til frádráttar af daglegum vinnutíma vegna matar- eða kaffitíma. Því hefur að visu verið haldið fram, að hún hafi ekki haft neinn ákveðinn tíma í þessu skyni, heldur þurft að snæða jafnhliða vinnu sinni. Eigi að síður verður að telja, að nokkurn tíma eigi að draga frá vegna þessa dag hvern. Að þessu öllu athuguðu þykja eftirvinnulaun stefnanda fyrir allt tímabilið hæfilega ákveðin kr. 5000.00, og ber stefnda að greiða henni þá fjárhæð með 6% ársvöxtum, er reiknast frá stefnudegi. Þá þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, er þykir hæfilega ákveðinn kr. 700.00.

Einar Arnalds borgardómari kvað upp dóminn.

Dómsorð:

Stefndi, Kirkjustræti 4 h/f, greiði stefnanda, Herle Nielsen, kr. 5000.00 með 6% ársvöxtum frá 8. marz 1948 til greiðsludags og kr. 700.00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins að viðlagðri aðför að lögum.